

Dedenie

Bratislava, máj 2015

UPOZORNENIE:

ÚDAJE UVEDENÉ V TEXTE SÚ INFORMAČNÉHO CHARAKTERU. ZHODA VŠETKÝCH OSOBNÝCH ÚDAJOV JE ČISTO NÁHODNÁ.

Občiansky zákonník pozná:

- Dedenie zo závetu
- Dedenie zo zákona
- Dedenie z oboch dôvodov

Smrťou fyzickej osoby, poručiteľa, prechádza jej majetok a práva na dedičov, najčastejšie potomkov, manžela/manželku, súrodencov. Niektoré práva ako napríklad právo na bolestné a na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia smrťou poručiteľa zanikajú (ust. § 579 ods. 2 OZ). Ak dedičstvo nenadobudne žiaden dedič, pripadne štátu.

Kto môže byť dedičom?

- Fyzická osoba
- Právnická osoba
- Štát

Kto nemôže byť dedičom?

- ten, kto sa dopustil úmyselného trestného činu proti poručiteľovi, jeho manželovi, deťom, alebo rodičom,
- ten, kto sa dopustil zavrhnutia hodného konania proti prejavu poručiteľovej poslednej vôle. Môže však dediť len v tom prípade, ak mu poručiteľ tento čin odpustil,
- vydedený potomok

Odmietnutie dedičstva

Dedič môže dedičstvo odmietnuť, ale len ako celok. K odmietnutiu dedičstva nemôže dedič pripojiť žiadne podmienky ani výhrady.

Odmietnutie dedičstva možno urobiť písomným alebo ústnym vyhlásením, ktoré je adresované súdu, a to v lehote do jedného mesiaca odo dňa, keď bol dedič súdom o práve odmietnuť dedičstvo a o následkoch odmietnutia dedičstva upovedomený.

Písomné alebo ústne vyhlásenie o odmietnutí môže urobiť:

- dedič
- zástupca dediča avšak len podľa plnomocenstva, ktoré ho na to výslovne oprávňuje
- zákonný zástupca, príp. opatrovník maloletého dediča. Toto odmietnutie musí byť schválené súdom uznesením.

Vyhlásenie o odmietnutí dedičstva nemožno odvolať.

S odmietnutím dedičstva je úzko spätý inštitút predĺženého dedičstva. Ak je dedičstvo predĺžené, t. j. pasíva (dlhy) prevyšujú aktíva, môžu sa dedičia s veriteľmi dohodnúť, že im dedičstvo prenechajú na úhradu dlhov. Táto dohoda si vyžaduje schválenie súdu. Pokiaľ sa dedičia s veriteľmi nedohodnú, spravuje sa povinnosť dedičov plniť tieto dlhy ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku o likvidácii dedičstva.

Zložitá situácia nastane najmä vtedy, ak dedič nemá vedomosť o všetkých dlhoch poručiteľa a v dedičskom konaní hrozí predĺženie. V tejto súvislosti je v jeho záujme požiadať notára, ktorý je poverený úkonmi v konaní o dedičstve, aby na úradnej tabuli súdu vyzval veriteľov, aby mu oznámili svoje pohľadávky v lehote, ktorú určí. Notár zároveň veriteľov poučí, že dedičia nebudú zodpovedať tým, ktorí svoje pohľadávky včas neoznámili, pokiaľ je uspokojením pohľadávok ostatných veriteľov vyčerpaná cena dedičstva, ktoré dedičia nadobudli. Uvedeným spôsobom sa však postupuje len na základe návrhu dediča.

Ak dedič dedičstvo neodmietol, zodpovedá do výšky ceny nadobudnutého dedičstva:

- za poručiťelove dlhy, ktoré na neho prešli poručiťelovou smrťou,
- za primerané náklady spojené s pohrebom poručiťela.

Dedičské konanie

Dedičské konanie je súdnym konaním, ktoré je možné začať aj bez návrhu, len čo sa súd dozvie, že niekto zomrel alebo bol vyhlásený za mŕtveho. Matrika oznámi úmrtie poručiťela vo svojom matričnom obvode súdu príslušnému na prejednanie dedičstva. Notára si dedičia nemôžu vybrať, pretože je to súd, ktorý ho poverí vedením konania o dedičstve. Notár vydá osvedčenie o dedičstve. Opravným prostriedkom proti osvedčeniu o dedičstve je žiadosť o pokračovanie v konaní o dedičstve, ktorú je dedič oprávnený podať v lehote do 15 dní od prevzatia osvedčenia o dedičstve na príslušnom súde.

DEDENIE ZO ZÁVETU

Dedenie zo závetu má prednosť pred dedením zo zákona, t. z. ak niet závetu dedí sa zo zákona.

Závet (testament) je poslednou vôľou poručiťela, v ktorom poručiťel nakladá so svojim majetkom, t. j. ustanoví dedičov, určí ich podiely.

Kto môže napísať závet?

- Plnoletá fyzická osoba spôsobilá na právne úkony,
- Maloletý, ktorý dovŕšil 15. rok, vo forme notárskej zápisnice.

Ako napísať závet?

- Vlastnou rukou. Vlastnoručný závet musí byť napísaný a podpísaný vlastnou rukou, inak je neplatný.
- V inej písomnej forme (na počítači, písacom stroji alebo iným obdobným spôsobom). Pokiaľ závet nenapíšete vlastnou rukou, potom ho musia okrem vás podpísať ešte dvaja svedkovia. Súčasne musíte pred dvoma svedkami výslovne prejaviť, že listina obsahuje vašu poslednú vôľu.
- Vo forme notárskej zápisnice u notára.

V prípade, že spíšete závet vlastnou rukou, mali by ste niekoho upozorniť, kde sa závet nachádza. Ak by sa v prípade vašej smrti závet nenašiel, dedičské konanie prebehne tak, akoby závet neexistoval. Ak sa aj neskôr nájde, nárok dediča uvedeného v závetе sa premlčuje uplynutím 3-ročnej premlčacej doby. Premlčacia doba začína plynúť odo dňa právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa skončilo dedičské konanie. Aj z tohto dôvodu je preto vhodnejšie dať závet do notárskej úschovy, aby sa predišlo komplikáciám v prípade prejednávania dedičstva. Závet tak bude vedený v Notárskom centrálnom registri závetov. Pri

prejednaní dedičstva notár vždy lustruje v centrálnom registri závetov, či poručiteľ nezanechal závet.

V prípade, že nemôžete písať alebo čítať, je potrebné prejsť svoju poslednú vôľu pred tromi súčasne prítomnými svedkami v listine, ktorá musí byť prečítaná a podpísaná prítomnými svedkami. Musíte pritom pred nimi potvrdiť, že listina obsahuje vašu poslednú vôľu.

V listine sa musí uviesť:

- to, že nemôžete písať a čítať
- kto listinu napísal,
- kto ju nahlas prečítal,
- akým spôsobom poručiteľ potvrdil, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu,
- podpis svedkov

Pisateľom a predčítateľom môže byť aj svedok. Pisateľ však nesmie byť zároveň predčítateľom.

Nevidomé osoby môžu prejsť svoju poslednú vôľu tiež pred tromi súčasne prítomnými svedkami v listine, ktorá musí byť prečítaná.

Nepočujúce osoby, ktoré nemôžu písať alebo čítať, môžu prejsť svoju poslednú vôľu buď vo forme notárskej zápisnice alebo pred tromi súčasne prítomnými svedkami ovládajúcimi znakovú reč, a to v listine, ktorá sa musí pretlmočiť do znakovkej reči. Aj toto je potrebné v listine uviesť.

Svedkami môžu byť iba osoby, ktoré sú spôsobilé na právne úkony. Svedkami nemôžu byť nevidomé, nepočujúce, nemé osoby, tie, ktoré nepoznajú jazyk, v ktorom sa prejav vôle robí, a osoby, ktoré majú podľa závetu dedič. Závetom povolaný (dedič zo závetu), ani zákonný dedič a osoby im blízke nemôžu pri vyhotovovaní závetu pôsobiť ako úradné osoby, svedkovia, pisatelia, tlmočníci, predčítatelia.

Náležitosti závetu

Podmienkou platnosti závetu je jeho písomná forma. Ďalej, **musí obsahovať deň, mesiac, a rok, kedy bol podpísaný**. Dôležitou obsahovou náležitosťou je samozrejme **ustanovenie dedičov** v celku, v pomernej časti alebo konkrétnych vecí (kto čo dostane). Posledná vôľa môže takisto obsahovať nariadenie **iného naloženia s majetkom**, napríklad vznik nadácie.

Vlastnoručný závet musí byť **napísaný a podpísaný vlastnou rukou, inak je neplatný**.

Maloletí potomkovia (manželskí, mimomanželskí) musia dostať z dedičstva aspoň toľko, koľko predstavuje ich dedičský podiel zo zákona. Plnoletí potomkovia musia dostať z dedičstva aspoň toľko, koľko predstavuje jedna polovica ich dedičského podielu zo zákona. Pokiaľ tomu závet odporuje, je v tejto časti **neplatný**, ak nedošlo k vydedeniu uvedených potomkov.

Spoločný závet viacerých poručiteľov je **neplatný**.

Zrušenie, zmena závetu

Závet môžete kedykoľvek zmeniť alebo zrušiť. Závet sa zrušuje niekoľkými spôsobmi:

- napíšete nový závet (platný je závet s neskorším dátumom spísania)
- odvoláte pôvodný závet. Odvolanie musí mať písomnú formu.
- Zničíte listinu, na ktorej bol závet napísaný.

DEDENIE ZO ZÁKONA

Zákon rozoznáva pri dedení **4 dedičské skupiny**. Najskôr dedia najbližší, až potom vzdialenejší príbuzní.

1. V **prvej skupine** dedia poručiťelove deti a manžel, každý z nich rovnakým dielom. Ak nededí niektoré dieťa, nadobúdajú jeho dedičský podiel rovnakým dielom jeho deti (t. j. vnuci poručiťela). Ak nededia ani tieto deti alebo niektoré z nich, dedia rovnakým dielom ich potomkovia.

2. Ak nededia poručiťelovi potomkovia, dedí v **druhej skupine** manžel, poručiťelovi rodičia a ďalej tí, ktorí žili s poručiťelom najmenej po dobu jedného roka pred jeho smrťou v spoločnej domácnosti a ktorí sa z tohto dôvodu starali o spoločnú domácnosť alebo boli odkázaní výživou na poručiťela. Dedičia druhej skupiny dedia rovnakým dielom, manžel však vždy najmenej polovicu dedičstva.

3. Ak nededí manžel ani žiadny z rodičov, dedia v **tretej skupine** rovnakým dielom poručiťelovi súrodenci a tí, ktorí žili s poručiťelom najmenej po dobu jedného roka pred jeho smrťou v spoločnej domácnosti a ktorí sa z tohto dôvodu starali o spoločnú domácnosť alebo boli odkázaní výživou na poručiťela. Ak niektorý zo súrodencov poručiťela nededí, nadobúdajú jeho dedičský podiel rovnakým dielom jeho deti.

4. Ak žiadny dedič nededí v tretej skupine, v **štvrtej skupine** dedia rovnakým dielom prarodičia poručiťela, a ak nededí žiaden z nich, dedia rovnakým dielom ich deti.

VYDEDENIE

Vydedenie je **jednostranný právny úkon poručiťela**, ktorým výslovne prejaví svoju vôľu o vylúčení neopomenuteľného dediča (dedičov) z dedenia. Tzv. **neopomenuteľnými dedičmi** sú potomkovia poručiťela. Potomkovia, deti poručiťela sú zaradení **do prvej skupiny dedičov** zo zákona. **Poručiťelom** v dedičskom konaní je fyzická osoba, po ktorej sa dedí.

Podľa zákona musí vydedenie spĺňať materiálne a formálne náležitosti ustanovené zákonom.

Poručiťel môže vydediť potomka **iba z dôvodov**, upravených priamo v **§ 469a ods. 1 Občianskeho zákonníka**. Dôvody vydedenia sa môžu vzťahovať i na deti potomkov. Materiálnymi dôvodmi, na základe ktorých môže poručiťel vydediť potomka sú ak:

- a) v rozpore s dobrými mravmi **neposkytol poručiťelovi potrebnú pomoc** v chorobe, v starobe alebo v iných závažných prípadoch.

O neposkytnutie pomoci za podmienok uvedených v písmene a) pôjde najmä vtedy, keď dedič poručiteľovi odkázanému na pomoc v chorobe a starobe neposkytol potrebnú pomoc, hoci o tejto odkázanosti poručiteľa vedel a so zreteľom na svoje objektívne možnosti a schopnosti mu pomoc mohol poskytnúť.

- b) o poručiteľa trvalo **neprejavuje opravdivý záujem**, ktorý by ako potomok mal prejavovať.

Posúdenie dôvodnosti vydedenia, ak pôjde o dôvod podľa písmena b), teda že potomok o poručiteľa trvale neprejavuje skutočný záujem, ktorý by ako potomok mal prejavovať, je dôvodom, ktorý bude treba posúdiť objektívne, či išlo o taký nezáujem, ktorý bol trvalý, v dôsledku čoho neprejavoval voči poručiteľovi ani minimálny záujem o jeho život a zdravie, a pod. Aj keď na intenzitu záujmu či kontaktov poručiteľ i potomok môžu mať rozdielne názory, predsa len to v každom prípade možno osobitne posúdiť a po objektivizácii aj vyhodnotiť.

- c) bol **odsúdený pre úmyselný trestný čin** na trest odňatia slobody v trvaní najmenej jedného roka.

Dôvod na vydedenie potomka uvedený v písmene c) zrejme nebude robiť v praxi výkladové problémy. Tu sa len vyžaduje, aby bol dedič odsúdený pre úmyselný trestný čin na trest odňatia slobody v trvaní najmenej jedného roka. V tomto prípade nie je dôležité, proti komu (čomu) trestný čin smeroval a nemusí sa vôbec týkať poručiteľa a ani jeho rodiny.

- d) trvalo vedie **neusporiadaný život**.

Dôvod podľa písmena d), že potomok trvale vedie neusporiadaný život, je takisto mimoriadne subjektívny. Každý môže mať iný názor na to, aký je to usporiadaný život. Tu však bude treba prihliadnuť aj na to, aké dôsledky či povest' vyvoláva spôsob života potomka a či svojim spôsobom života neohrozoval poručiteľa alebo členov jeho rodiny a domácnosti alebo či to nemalo za následok zníženie vážnosti rodiny.

Formálna náležitosť vydedenia je spôsob, forma **vyhotovenia listiny o vydedení**. Táto forma listiny musí spĺňať znaky, ktoré sú potrebné pre závet a musí obsahovať dôvod vydedenia potomka. Je potrebné, aby listina o vydedení bola urobená **vždy písomne**. V listine o vydedení sa musí uviesť **deň, mesiac, rok** podpísania.

Inštitút vydedenia umožňuje poručiteľovi zabrániť v dedení potomkom, ktorí sa správajú, konajú a chovajú práve vyššie popísanými spôsobmi. Či už voči samotnému poručiteľovi (prvý a druhý dôvod vydedenia) alebo nie (tretí a štvrtý dôvod vydedenia).

Vydedení potomkovia majú, samozrejme, možnosť sa brániť voči vydedeniu podaním žaloby na súd, popretím dôvodov, uvedených vo vydedení.

Poručiteľ, počas života, môže zmeniť názor na potomka v otázke jeho vydedenia a môže svoje rozhodnutie o vydedení potomka zrušiť. Môže zničiť listinu o vydedení alebo môže napísať listinu o zrušení vydedenia. Tá musí obsahovať všetky formálne náležitosti, ktoré sú nevyhnutné aj pri spísaní samotnej listiny o vydedení.

LISTINA O VYDEDENÍ

Ja, dolu podpísaný Ján Bystriansky, nar. 01. 01. 1940, trvale bytom Fajnorovo námestie č. 7, 974 01 Banská Bystrica, po zrelej úvahe

v y d e ě u j e m

pre prípad svojej smrti dcéru Ilonu Kováčovú, rod. Bystriansku, nar. 01.01.1970, trvale bytom Fajnorovo námestie č. 10, 974 01 Banská Bystrica z týchto dôvodov:

Pred dvoma rokmi som pri autonehode utrpel úraz s vážnymi následkami. Som pripútaný na lôžko a odkázaný na pomoc iných osôb. Moja manželka je tiež vážne chorá, trpí na sklerózu multiplex. O tomto mojom stave je informovaná aj dcéra Ilona, napriek tomu v rozpore s dobrými mravmi mi neposkytuje potrebnú pomoc. Naposledy sme sa stretli v nemocnici krátko po mojom úraze. Od toho času ma dcéra nenavštívila, hoci som ju o to písomne žiadal.

Určujem, že dôsledky vydedenia sa vzťahujú aj na potomkov uvedenej dcéry, ktorí mi taktiež v ničom nepomáhajú.

V Banskej Bystrici 17. júla 2014

Ján Bystriansky

LISTINA O VYDEDENÍ

Ja, dolu podpísaná Jana Bystrianska, nar. 01. 01. 1940, trvale bytom Fajnorovo námestie č. 7, 974 01 Banská Bystrica, po zrelej úvahe

v y d e ě u j e m

pre prípad svojej smrti dcéru Ilonu Kováčovú, rod. Bystriansku, nar. 01.01.1970, trvale bytom Fajnorovo námestie č. 10, 974 01 Banská Bystrica z týchto dôvodov:

Dcéra Ilona pred dvoma rokmi sa bez uvedenia dôvodu prestala o mňa zaujímať, bývame v jednom meste a ja som vzhľadom na svoj zdravotný stav odkázaná na pomoc iných osôb, nenavštevuje ma a vyhýba sa stretnutiam so mnou. Som presvedčená, že trvale neprejavuje o mňa skutočný záujem, ktorý by ako dcéra prejavovať mala. Záujem o mňa nejavia ani jej deti Anna a Ján, s ktorými taktiež neudržiavam žiadny kontakt.

Moje pokusy o opätovné nadviazanie stykov s dcérou Ilonou a jej rodinou boli bezúspešné o čom svedčia aj neprevzaté listové zásielky, ktoré som jej doporučené zasielala.

Určujem, že dôsledky vydedenia sa vzťahujú aj na potomkov uvedenej dcéry, ktorí mi taktiež v ničom nepomáhajú

V Banskej Bystrici 17. júla 2014

Jana Bystrianska

Zdroj:

platné právne predpisy Slovenskej republiky
internet: www.epi.sk, www.najpravo.sk,
zák. č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník